

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохи Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
К. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

KORRELYATSION- REGRESSION TAHLIL ORQALI TURIZM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI

Gapparov Azim Qayumovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda mamlakat iqtisodiy barqarorligini oshirishda bugungi resurslarning cheklanganlik sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyatiga alohida etibor qaratilayotganligi, turizm sohasini iqtisodiyot sektorlarida o'rinni yanada oshirish lozimligi xususida so'z boradi. Shuningdek, iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida turizm sohasini rivojlantirish uchun korrelyatsion tahlil yo'li bilan aniq formulalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy barqarorlik, yalpi ichki mahsulot, turizm sohasi, xizmatlar bozori, korrelyatsion tahlil, korrelyatsiya koeffitsiyenti, regressiya tenglamasi, funksional bog'lanish.

Abstract: This article talks about the fact that in order to increase the economic stability of the country today, special attention is paid to the activities of service enterprises in the conditions of today's limited resources, it is necessary to further increase the position of the tourism sector in the economic sectors. Also, on the basis of economic indicators, specific formulas have been developed for the development of the tourism sector by means of correlational analysis.

Key words: economic stability, gross domestic product, tourism industry, services market, correlation analysis, correlation coefficient, regression equation, functional relationship.

Аннотация: В данной статье говорится о том, что для повышения экономической стабильности страны сегодня особое внимание уделяется деятельности предприятий сферы услуг в условиях сегодняшней ограниченности ресурсов, необходимо дальнейшее повышение позиций туристической сферы в секторов экономики. Также на основе экономических показателей разработаны конкретные формулы развития туристической сферы посредством корреляционного анализа.

Ключевые слова: экономическая стабильность, валовой внутренний продукт, индустрия туризма, рынок услуг, корреляционный анализ, коэффициент корреляции, уравнение регрессии, функциональная связь.

KIRISH

Mamlakat iqtisodiy barqarorligini oshirishda bugungi resurslarning cheklanganlik sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyatiga alohida etibor qaratishga, xizmat ko'rsatish tarmog'ini izchil rivojlantirishga zarur tug'dirmoqda. Xizmat ko'rsatish tarmog'ida barcha xizmat ko'rsatish sohalari alohida xususiyatga egadir. Ushbu tarmoqlardan biri borki u tarmoqning rivojlanishi bir vaqtning o'zida mehmonxona xizmatlarini, umumiy ovqatlanish xizmatlarini, savdo xizmatlarini rivojlanishiga olib keladi va mamlakatdagi xorijiy valyuta aylanmasiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Bu soha shubhasiz turizm sohasidir. Turizm xizmatlari xizmat ko'rsatish jarayonida to'g'ridan-tog'ri xomashyo materiallarini juda kam miqdorda istemol qilsa, daromadliligi hamda foydaliligi esa juda yuqoridir. Shu sababli bugungi kunda mamlakatimizda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha ko'plab islohotlar olib borilib o'z samarasini ko'rsatib kelmoqda. Mamlakatda qaysi sohani rivojlantirmaylik uning rivojlanishiga ko'plab omillar o'z ta'sirini ko'rsatadi ya'ni natija ma'lum omillar ta'sirida vujudga keladi.

ADABIYOTLAR SHARHI.

Bugungi kunda turistik xizmat hajmiga funksional bog'liq bo'lgan omillardan ko'ra korrelyatsion bog'liqlikdagi omillar ta'sirini o'rganish, natija va omillar o'rtasidagi bog'liqlikni ma'lum tartibga keltirishning ilmiy-nazariy va amaliy masalalari keng xorijlik va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq qilingan.

Ushbu muammoga oid ilmiy-nazariy va amaliy tadqiqotlar I.S.Stepanova ^[1], Arens E.A. ^[2], DJ.K. Lobbek ^[3], Serov V.M. ^[4], Gurkov I.B. ^[5] va boshqalarning ilmiy tadqiqotlarida korrelyatsion hamda regression tahlilning ilmiy-nazariy va konseptual asoslari yoritib berilgan.

Mamlakatimizda turistik xizmatlarning hajmini oshishi, iqtisodiyotda turizm sohasining ahamiyati hamda turizm sohasi bo'yicha kutilishi mumkin bo'lgan natijalarni prognoz qilishning ahamiyati bo'yicha M.K.Par-dayev ^[6], N.T.Tuxliyev ^[7], E.V.Golesheva ^[8], M. Miraxmedov ^[9], A.A.Eshtayev ^[10], K.B.Urazovlar ^[11] munosib hissa qo'shganlar. Ushbu iqtisodchi olimlar tomonidan turizm sohasining ahamiyati, turizm sohasida buxgal-teriya hisobi va auditning xususiyatlari hamda turizm sohasining mamlakatimiz iqtisodiyotida tutgan o'ri, turizm sohasida iqtisodiy tahlilni takomillashtirish bilan bog'liq yo'nalishlar yoritilgan.

METODOLOGIYA

Natijaga va omillar o'rtasidagi bog'lanish ikki xil shaklda funksional yoki korrelyatsion bo'lishi mumkin.

Funksional bog'lanish - bu shunday to'liq bog'lanishki, unda bir belgi yoki belgilar o'zgarish qiymatiga har doim natijaning ma'lum me'yorda o'zgarishi mos keladi.

Omil belgining har bir qiymatiga natijaviy belgining har doim bitta yoki bir necha aniq qiymati mos kelsa, bunday munosabat funksional bog'lanish deyiladi. Funksional bog'lanishning muhim xususiyati shundan ibo-ratki, bunda barcha omillarning to'liq ro'yxatini va ularning natijaviy belgi bilan bog'lanishini to'la ifodalovchi tenglamani yozish mumkin.

Korrelyatsion bog'lanish - bu shunday to'liqsiz bog'lanishki, unda omillarning har bir qiymatiga turli zamon va makon sharoitlarida natijaning har xil qiymatlari mos keladi. Bu holda omillar to'liq soni noma'lumdur.

Omillarning soniga qarab funksional bog'lanishlar bir yoki ko'p omilli bo'ladi. Ulardan ijtimoiy fanlarga nisbatan aniq fanlarda juda keng foydalaniladi, chunki funksional bog'lanishlar tabiiy hodisalar orasida ko'p uchraydi. Omillarning har bir qiymatiga turli zamon va makon sharoitlarida natijaviy belgining aniq qiymatlari emas, balki har xil qiymatlari mos keladigan bog'lanish korrelyatsion bog'lanish yoki munosabat deyiladi. Kor-relyatsion bog'lanishning xarakterli xususiyati shundaki, bunda omillarning to'liq soni noma'lum bo'ladi.

Ushbu bog'lanishlar turistik xizmatlar hajmi va unga ta'sir qiluvchi omillarda ham yaqqol ko'rinadi. Tur-istik xizmat hajmi bilan funksional bog'liqlikda bo'lgan omillar sanoqli ammo korrelyatsion bog'liqlikda bo'lgan omillarni juda ko'plab keltirishimiz mumkin. Masalan, tashrif buyuruvchi turistlar sonini olaylik, turistlar soni har xil mavsumda bir xil bo'lishi mumkin, ammo ularga ko'rsatiladigan xizmat hajmi boshqa-boshqadir. Mehmonx-onalar sonini oladigan bo'lsak bu ham turistik xizmat hajmiga ma'lum darajada o'z ta'sirini ko'rsatadi, ammo bir miqdordagi mehmonxonalar soni har doim ham ham bir xil miqdordagi turistik xizmat hajmini ifodalamaydi. Bunday omillarni ko'plab keltirib o'tishimiz mumkin.

ILMIY TADQIQOT USULLARI

Bugungi kunda turistik xizmat hajmiga funksional bog'liq bo'lgan omillardan ko'ra korrelyatsion bog'liqlik-dagi omillar ta'sirini o'rganish, natija va omillar o'rtasidagi bog'liqlikni ma'lum tartibga keltirish muhim masa-lalardan biri hisoblanadi. Bu tartib regressiya tenglamasida o'z aksini topadi.

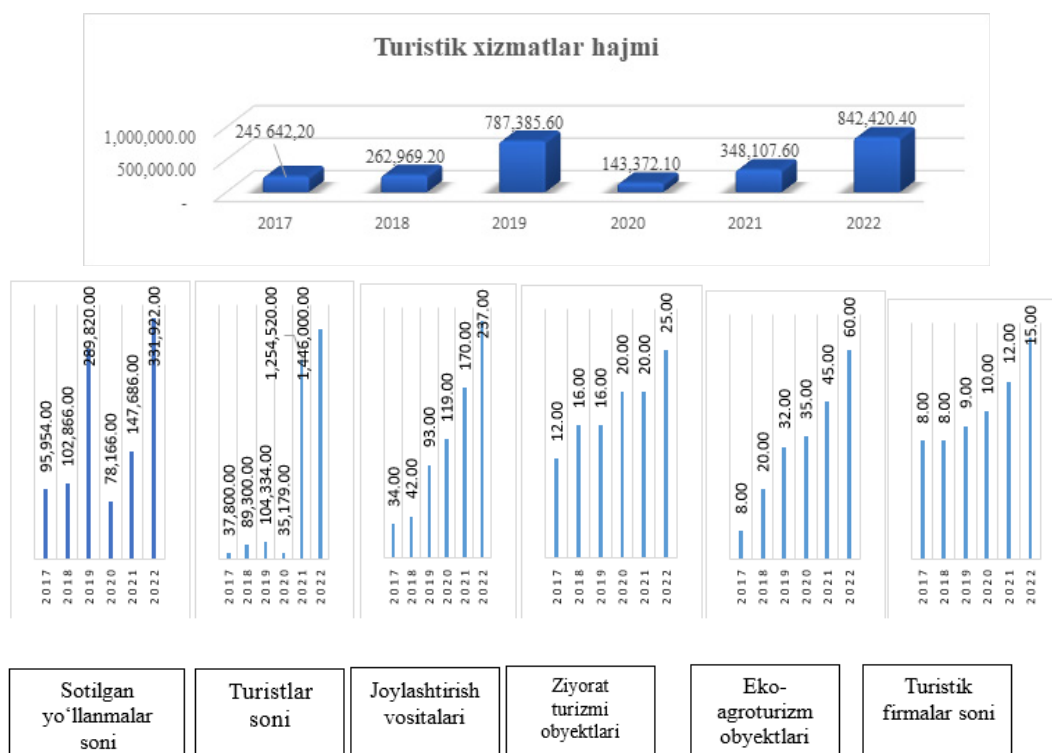
Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib Jizzax viloyatida bajarilgan turistik xizmatlar hajmi va unga ta'sir qiladigan omillar o'rganildi (1-jadval).

1-jadval: Jizzax viloyatida ko'rsatilgan turistik xizmatlar hajmi va unga ta'sir qiluvchi omillar¹

№	Ko'rsatkich nomi	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Turistik xizmat hajmi (mln so'm)	245642.2	262969.2	787385.6	143372.1	348107.6	842420.4
2	Sotilgan yo'llanmalar soni (birlik)	95954	102866	289820	78166	147686	331922
3	Turistlar soni (kishi)	37800	89300	104334	35179	1254520	1446000
4	Joylashtirish vositalari soni (dona)	34	42	93	119	170	237
5	Turoperatorlar soni (dona)	3	5	7	8	10	16
6	Ziyorat turizmi obyektlari (dona)	12	16	16	20	20	25
7	Eko-agroturizm obyektlari (dona)	8	20	32	35	45	60
8	Turistik firmalar soni (dona)	8	8	9	10	12	15
9	Turistik transportlar (avtobus, mikroavtobuslar) soni (dona)	8	12	12	30	30	35

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki viloyatda turistik xizmatlar hajmi 2019 hamda 2020-yil-larda kamayib ketgan. Buning asosiy sababi esa pandemiya davri bilan bog'liq. 2017-2022-yillarda turistik xizmatlar hamda unga ta'sir qiluvchi omillarning dinamik o'zgarishini quyidagi diogrammalarda ko'rishimiz mumkin (1-diagramma).

1 O'zbekistonda turizm. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. Statistik to'plam. Toshkent-2022.

1-diagramma: Turistik xizmatlar hajmi

Viloyatda turistik xizmatlar hajmiga juda ko'plab omillar o'z ta'sirini ko'rsatadi va biz tahlil jarayonida sakkizta omilni oldik.

Natija va omillar ta'sirini baholash maqsadida natijaning o'zgarishi bilan bog'liq tanlab olingan omillar o'zgarishini baholaymiz. Buning uchun natija hamda natijaga ta'sir etuvchi barcha omillarni dinamik o'zgarishini grafiklarda ko'ramiz (2-diagramma).

2-diagramma: Natija va omillarning dinamik o'zgarishi

Diagramma ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki Jizzax viloyatida turistik xizmatlarining o'zgarishi bilan X2 omilining o'zgarish dinamikasi farq qilmoqda ammo X1, X3, X4, X5, X6, X7 hamda X8 omillarning o'zgarish dinamikasi natija o'zgarishiga to'g'ri proporsional harakat qilmoqda.

Natijaviy ko'rsatkichga omillar ta'sirini aniqlashda asosan juft korrelyatsiya qo'llaniladi. Juft korrelyatsiya aniqlash bizga bir-birini takrorlaydigan omillarni aniqlash imkonini beradi hamda natijaviy ko'rsatkichga ta'sir etish darajasi kuchsiz bo'lgan omillarni aniqlash uchun foydalaniladi. Ushbu usul bilan juft korrelyatsiyani aniqlash orqali regressiya tenglamasiga kiritiladigan omillarni aniqlab olamiz va ularni regressiya tenglamasiga kiritamiz.

Buning uchun quyidagi juft koeffitsiyent korrelyatsiya formulasidan foydalanildi:

$$r = \frac{\overline{YX} - \overline{Y} * \overline{X}}{\sigma_Y * \sigma_X}$$

Bunda $\overline{Y}$, $\overline{X}$ – natijaviy va omillarni ifodalovchi ko'rsatkichlarning o'rtacha miqdorlari;

$\overline{YX}$ – natija bilan omillarni ifodalovchi ko'rsatkichlarning ko'paytmasi;

σ_Y , σ_X – natijaviy va omillarning o'rtacha kvadratik chetlanishi.

Koeffitsient korrelyatsiyaning miqdori (-1)dan (+1)gacha oraliqdagi bog'liqlik darajasini aniqlash imkonini beradi. Koeffitsientning miqdori quyidagicha bo'lishi mumkin:

1. Koeffitsient korrelyatsiyasi (-1) va (+1)ga qancha yaqin bo'lsa natija bilan omillar o'rtasidagi bog'liqlik shuncha zich bo'ladi.
2. Agar $r = 0$ bo'lsa bular o'rtasidagi bog'liqlik yo'q, degan xulosa uchun asos bo'ladi.
3. Agar $0 < r < 1$ bo'lsa ushbu ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik bevosita to'g'ri bo'lib, bir xil yo'nalishga ega bo'ladi.
4. $-1 < r < 0$ bo'lsa ular o'rtasidagi bog'liqlik teskari ekanligini ko'ramiz.
5. $r = 1$ (-1) bo'lsa ular o'rtasidagi bog'liqlik funktsional, degan xulosaga kelish uchun asos bo'ladi.

Ushbu formuladan foydalangan holda GRETl dasturi yordamida o'zaro takrorlanuvchi omillarni aniqlash uchun quyidagicha juft korrelyatsiya koeffitsientlari matritsasi tuzildi (2-jadval).

2-jadval: Jizzax viloyatida turistik xizmatlar va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillarning o'zaro bir-biri bilan juft korrelyatsion bog'liqligi

Korrelyatsiya koeffitsienti, 2017 - 2022 davr uchun.

5% kritik qiymatlar (ikki tomonlama) = 0,8114 uchun $n = 6$

Y	X1	X2	X3	X4	
1,0000	0,9955	0,4756	0,5483	0,6176	Y
	1,0000	0,5332	0,6224	0,6872	X1
		1,0000	0,8917	0,8620	X2
			1,0000	0,9808	X3
				1,0000	X4
	X5	X6	X7	X8	
	0,4265	0,5841	0,5445	0,1783	Y
	0,5066	0,6540	0,6170	0,2695	X1
	0,7750	0,8369	0,9220	0,7449	X2
	0,9424	0,9776	0,9857	0,9076	X3
	0,9608	0,9761	0,9791	0,8673	X4
	1,0000	0,9614	0,9236	0,9404	X5
		1,0000	0,9421	0,8897	X6
			1,0000	0,8772	X7
				1,0000	X8

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkinki natija hamda X1 omil bog'liqligi 89%ni ko'rsatmoqda hamda qolgan omillar X2 omil 53%ni, x3 omil 89%ni, X3 va X2 omillarning biribiri bilan bog'liqlik darajasi 54%ni, natija bilan X4 omil bog'liqligi 98%ni, X3 hamda X4 omillarning o'zaro bog'liqligi 61%ni, natija hamda X5 omil bog'liqligi 96%ni, X5 hamda X4 omillarning o'zaro bog'liqligi 94%ni, natija hamda X6 ning bog'liqligi 97%ni hamda X5 va X6 omillarning o'zaro bog'liqligi 96%ni, natija hamda X7 ning bog'liqligi 94%ni hamda X7 va X6 omillarning o'zaro bog'liqligi 92%ni, natija hamda X8 ning bog'liqligi 87%ni hamda X8 va X7 omillarning o'zaro bog'liqligi 88%ni tashkil qilmoqda. Yuqoridagi bog'liqlik darajalaridan kelib chiqqan holda tahlildan X3,X4,X6 hamda X7 omillarini chiqarib yuboramiz hamda qolgan omillar orqali gretl dasturi yordamida eng kichik kvadratlar usuli orqali tahlilni amalga oshiramiz. Tahlil qilish orqali r kvadrat 0,998973 tengligi aniqlandi. R-kvadrat (R.)² mustaqil o'zgaruvchi yoki regressiya modelidagi o'zgaruvchilar bilan izohlanadigan qaram o'zgaruvchiga nisbatan tafovut nisbatlarini ifodalaydigan statistik o'lchov. Korrelyatsiya mustaqil va qaram o'zgaruvchini o'zaro bog'liqligini tushuntirsa, R-kvadrati bitta o'zgaruvchining dispersiyasi ikkinchi o'zgaruvchining farqini qay darajada izohlashini tushuntiradi. Shunday qilib, agar R2 modelning qiymati 0,50 ni tashkil qilsa, keyin kuzatilgan o'zgarishning taxminan yarmini modelning kiritilishi bilan izohlash mumkin.

TAHLIL NATIJALARI

Tahlil natijasida natija hamda omillar o'rtasidagi bog'lanishlar bo'yicha yana quyidagi ko'rsatkichlar olindi (3-jadval).

3-jadval

№	Ko'rsatkichlar	Koeffitsiyent	t-statistika	p-ko'rsatkich	bog'liqlik darajasi
1	Cons	-288,997	-0,006892	0,9956	
2	X1	2,79146	38,90	0,0164	**
3	X2	0,00444952	0,3909	0,7627	
4	X5	487,342	0,1091	0,9308	
5	X8	-2800,94	-1,712	0,3366	

*- natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik bor.

** - natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik o'rtacha.

***- natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik yuqori.

Jadval ma'lumotlaridan faqatgina X1 va X8 omillar hamda natija o'rtasida bog'liqlikni hamda boshqa omillar bo'yicha p qiymat 0.1dan yuqoriligini ko'rishimiz mumkin. Bu shuni anglatadiki tahlil jarayonini faqatgina X1 hamda X8 omil orqali davom ettiramiz. X1 va X8 omillarini hisobga olgan holda gretl dasturi yordamida eng kichik kvadratlar usuli orqali tahlilni qayta amalga oshiramiz. Tahlil qilish orqali r kvadrat 0,961421 tengligi aniqlandi hamda quyidagi ko'rsatkichlar olindi (4-jadval).

4-jadval

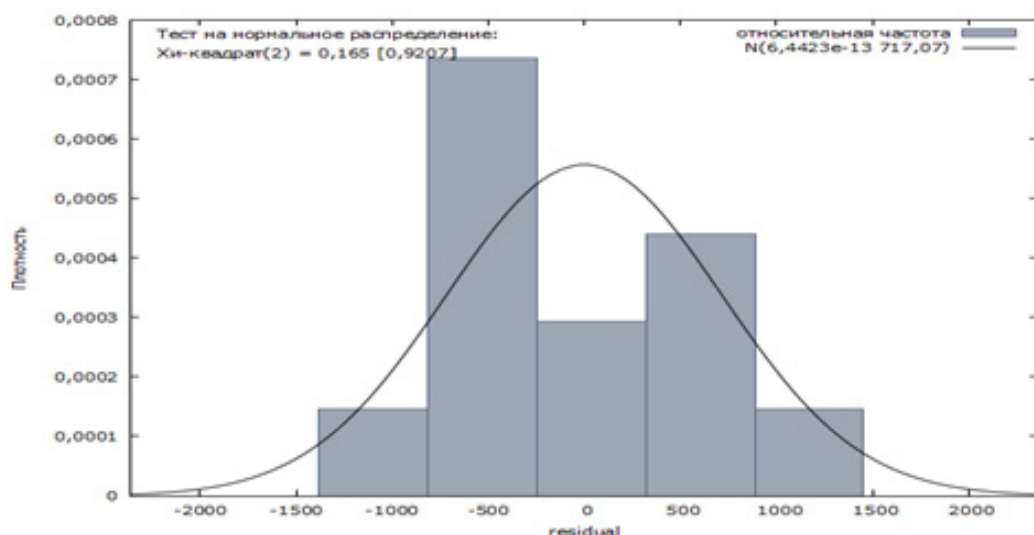
№	Ko'rsatkichlar	Koeffitsiyent	St.xatolik	t-statistika	p-ko'rsatkich	bog'liqlik darajasi
1	const	1221,51	6203,91	0,1969	0,8565	
2	X1	2,80670	0,0253819	110,6	0,0001	***
3	X8	-2475,60	235,662	-10,50	0,0018	***

*- natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik bor.

** - natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik o'rtacha.

***- natija hamda omil o'rtasida bog'liqlik yuqori.

Jadval ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkinki natija hamda X1 va X8 omillar o'rtasida yuqori bog'liqlik mavjud. Tahlil jarayonida navbatdagi ishimiz natija va omillar o'rtasidagi bog'liqlik normal taqsimotga ega ekanligini tekshiramiz hamda gretl dasturi yordamida normal taqsimotga tekshiramiz:

1-rasm: Natijaviy ko'rsatkich (Y) va X1 hamda X8 omillar ishtirokidagi normal taqsimot testi

Grafikdagi ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki regression tenglamamiz normal taqsimotga ega, chunki xi-kvadrat [-3;3] oralig'iga tegishli. Keyingi bosqichda gretl dasturi yordami White testidan o'tkazilganda P qiymat 0,351938ga tengligi aniqlandi.

Yuqoridagi o'tkazilgan tahlillar natijasida shuni aytishimiz mumkinki, tuzilayotgan regressiya tenglamasi iqtisodiy jihatdan mazmunga ega va u quyidagi ko'rinishga ega bo'ladi.

$$Y = 2,80670 \cdot X_3 - 2475,60 \cdot X_8 + 1221,51$$

Ushbu ishlab chiqilgan regressiya tenglamasi mamlakatda turistik xizmatlarining keyingi ikki yillik prognozini ishlab chiqishda foydalaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekistonda turizm. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. Statistik to'plam. – Toshkent-2022.
2. Статистика: учебник. / под ред. С.А.Орехова. – М.: Эксмо, –2010. – с. 172.
3. www.stat.uz.
4. www.ziyonet.uz.
5. <https://president.uz/uz/lists/view/6763>.
6. <https://uza.uz/uz/posts/buxorodagi-turizm-sohasi-subyektlari-mehmonxona-ovqatlanish-shoxobchalarida-chegirmalar-zhoriy-qilindi-643434>.
7. https://uza.uz/uz/posts/turizm-milliy-iqtisodiyotning-muhim-drayveri_544254.
8. I.S.Tuxliyev, A.A.Eshtayev. Turizmda geoaxborot tizimlari. Darslik. Samarqand; "Ipak yo'li" turizm xalqaro universiteti nashriyoti, –2023. –306 bet.
9. M. Pardaev, O. Pardaeva, O. Pardaev. Iqtisodiyotni strategik rivojlantirishning innovatsion modellari. Monografiya. – T.: "Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi", –2022. 75-bet.
10. Pardaev M.Q. Iqtisodiyotga oid atamalarning ta'riflari. Monografiya. – T.: "Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi", 2021. 148 b.
11. statistik to'plamlari.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.